

विधिना स्थापिता काऽपि संस्था
अल्पसंख्यकसंस्थानत्वेन
स्थापनाय अधिकारं दर्शयितुं न
शक्नोति-सर्वोच्चन्यायालयः

सर्वोच्चन्यायालयस्य सप्तन्यायाधीशानां पीठेन
त्रयाणां मतानां प्रत्युत्तरे चतुर्भिः मतैः एम.
अजीज-बाशा इत्यमुं विरुध्य भारत-सर्वकारस्य
प्रकरणे सप्तषष्ठ्यधिक-नवदश-शततम वर्षस्य
निर्णयः निरस्ती कृतः। यो हि अलीगढ़-मुस्लिम
विश्वविद्यालयः अल्पसंख्यकविश्वविद्यालय अस्ति
इति निर्णयस्य आधारः आसीत्। तस्मिन् निर्णये
उक्तमासीत् यत् विधिना स्थापिता काऽपि संस्था
अल्पसंख्यकसंस्थानत्वेन स्थापनाय अधिकारं
दर्शयितुं न शक्नोति-इति।

सर्वोच्चन्यायालयेन प्रोक्तं यत् कस्याः अपि
संस्थायाः अल्पसंख्यक-संस्थायाः स्थानं तदर्थं
निरस्तं कर्तुं न शक्यते, यतोहि तस्या स्थापना
वैधानिक- व्यवस्था कृता आसीत् इति। पीठेन
बहुमता स्वीकृतं यत् न्यायालयेन एतत् अन्वेषणं
कर्तव्यं यत् विश्वविद्यालयस्य स्थापना केन कृतः
किमर्थञ्च कृतमिति:

महाराष्ट्रविकासस्य या गतिः विगत-
सार्धद्वयवर्षेभ्यः प्रवर्धिताऽस्तिः तस्याः
सातत्यं नितरां भवेदिति- प्रधानमन्त्री

हिमसंस्कृतवार्ता: महाराष्ट्र-झारखण्डयोः सम्भावितः विधानसभानिर्वाचनयोः
प्रसङ्गे राजनीतिकदलैः प्रचाराभियानानि तीव्रतया विधीयन्ते। विभिन्नानां
राजनीतिक दलानां प्रमुखनेतारः एकस्थानान्तरम् द्वितीयेति रीत्या जनसभाः
पथप्रदर्शनादीनि च समाचरन्तः सन्ति। येन मतदातारः तेषां पक्षे भवेयुरिति ते
अपेक्षन्ते। प्रधानमन्त्री भाजपेति वलस्य च वरिष्ठः नेता श्रीनरेन्द्रमोदी धुले इति
क्षेत्रे एकां नैर्वाचनिक-सभां सम्बोधितवान्। तेनोक्तं यत् भारतस्य विकासाय
महिलानां विकासः महत्वपूर्णः अस्ति। प्रधानमन्त्रिणा प्रोक्तं यत् तस्य सर्वकारः
महिलानां कल्याणाय प्रतिबद्धोऽस्ति। तेनोक्तं यत् महाराष्ट्रविकासस्य या गतिः
विगत सार्धद्वयवर्षेभ्यः प्रवर्धिताऽस्तिः तस्याः सातत्यं नितरां भवेदिति। तेनोक्तं यत्
तस्य प्रशासनं आगामिषु पञ्चवर्षेषु महाराष्ट्रराज्यं विकासस्य नूतनां उन्नतिं प्रति
नेष्यतीति। तेन सवलं प्रतिपादितं यत् केवलं महायुति प्रशासनमेव राज्याय
आवश्यकं सुशासनदाने समर्थमस्तीति। अपराह्मे मोदिना नाशिकक्षेत्रे एका
जनसभा सम्बोधिता। महाराष्ट्रस्य शिराला क्षेत्रे गृहमन्त्रिणा अमितशाहेन एका
जनसभा सम्बोधिता। एतन्मध्ये एनसीपी (एसपी) इति दलस्य प्रमुखेण
श्रीशरदपवारेण महाविकास-अपाडीति दलसंयुक्तेः प्रत्याशिनः पक्षे वर्धायां
प्रचाराभियानं प्रचालितम्। तस्यैव दलस्य नेत्री सुप्रिया-सुले इत्यनयापि दलस्य
प्रत्याशिनः पत्ने पुणे-नगरे प्रचाराभियानम् कृतम्। ज्ञातव्यमस्ति यत्
अष्टाशतीत्यधिकद्विशतविधान-सभाभ्यः मतदानम् अस्यैव मासस्य विंशे दिनांक
भविता। कांग्रेसदलनेत्रा राहुलगान्धिना अपि झारखण्डस्य सिमडेगा इति क्षेत्रे आई.
एन. डी. आई.ए. इत्याख्यस्य नैकदलयुतेः प्रत्याशिनः पक्षे प्रचाराभियानम्
प्रचालितमा अस्मिन्पक्रमे श्रीमता गान्धिना निगदितं यत् निर्वाचनमिदं तयोः द्वयोः
दलसमूहयोर्मध्ये आस्त, यत्र एकत्र अस्मादृशाः संविधानरक्षकाः सन्ति। तत्रैव
अपरत्रच संविधानस्य समापयितारः इति। प्रचाराभिमानं तत्रापि रुचिकरं जायते
यत्र मध्यावधित्वेन विभिन्नेषु प्रान्तेषु अष्टचत्वारिंशत् विधानसभाभिस्सह वायनाड-
नदिडयोः लोकसभानिर्वाचनमपि भवितव्यमस्ति।

प्रशासनस्य कथमपि भ्रष्टाचारो न
सोढव्यः-राष्ट्रपतिः द्रौपदी-मुर्मू

राष्ट्रपति-पदासीनया द्रौपदी-मुर्मू-वर्यया विश्वासे व्यक्तीकृतः यत् प्रशासनस्य
कथमपि भ्रष्टाचारो न सोढव्यः इति। कठोरा नीतिः भ्रष्टाचारं समूलं नाशयिष्यति,
तया प्रोक्तं यत् भारतीय-समाजे सत्त्विन्ना अनुशासनञ्च जीवनस्य आदर्शो मन्यते।
राष्ट्रपतिः नवदिल्ल्यां केन्द्रीयसतर्कता आयोगस्य सतर्कता जागरूकता
सप्ताहावसरे एकस्मिन् कार्यक्रमे सम्बोधयन्ती आसीत्। तयोक्तं यत् भ्रष्टाचारः
एकः रोगः अस्ति, अयञ्च समूलतया नाशयितव्यः इति। अवसरे ऽस्मिन् तथा
अभियानस्यास्य प्रशंसा कृता-राष्ट्रपतिना प्रोक्तं यत् विश्वासः सामाजिक-जीवनस्य
आधारो वर्तते, भ्रष्टाचारश्च न केवलं आर्थिकप्रगती बाधको भवति, परं समाजे
विश्वासमपि न्यूनीकरोति।

सुसी विल्स व्हाइट हाउस
इत्यस्य प्रथमा महिला
मुख्याधिकारी भविष्यति

हिमसंस्कृतवार्ता:- डॉ नरेन्द्रारणा
सिरमौरः। अमेरिकादेशस्य नवनिर्वाचितः व्हाइट
हाउस इत्यस्य मुख्याधिकारी सुसी विल्स
भविष्यति। राष्ट्रपतिः डोनाल्ड ट्रम्पः
निर्वाचनप्रचारे महत्त्वपूर्णं भूमिकां निर्वहन्ती सुसी
विल्स व्हाइट हाउस इत्यस्य मुख्याधिकारीरूपेण
नियुक्तवान्। सा प्रथमा महिला भविष्यति या
व्हाइट हाउस इत्यस्य मुख्याधिकारी भविष्यति।
ट्रम्पमहोदयः अवदत् यत् अमेरिकन-
इतिहासस्य प्रथमा महिला मुख्याधिकारीरूपेण
सुसी विल्स इत्यस्याः नियुक्तिः महत् गौरवम्
अस्ति। अमेरिकनमन्त्रिमण्डले मुख्याधिकारी
पदम् अतीव महत्त्वपूर्णम् अस्ति। संसदः
सर्वकारीयविभागयोः च समन्वयार्थं कार्यं
करोति। एतदतिरिक्तं नीतिनिर्णयानां नियन्त्रणे
अपि अस्या भूमिका महत्त्वपूर्णा भवति।

सुभाषितम्
धर्मज्ञो धर्मकर्ता च
सदा धर्मपरायणः।
तत्त्वेभ्यः सर्वशास्त्रार्था-
देशको गुरुच्यते॥
अर्थात्- धर्म को जानने
वाले, धर्म के अनुसार
आचरण करने वाले,
धर्मपरायण, और सब शास्त्रों
में से तत्त्वों का आदेश करने
वाले गुरु कहे जाते हैं।

सूचना- हिमसंस्कृतवार्ता:
दैनिकपत्रे व्याकरणात्मक-
अशुद्धिनां कृते सम्बद्धाः
पत्रकाराः लेखकाश्च
उत्तरदायिनः भविष्यन्ति

कार्यालयः
हिमसंस्कृतम् प्रकाशनम्
जसवं कोटला तहसीलपरिसरस्य सम्मुखे
कस्बा कोटला, जिला कांगड़ा हि.प्र.
पत्रव्यवहारसङ्केतः- १७७१११

एक वर्षं क लिए लिए
प्रतिदिन पापे संस्कृत
समाचार पत्र पीडीएफ् .
मात्र 100 रुपये

हिमसंस्कृतवार्ता:
Send screen
shot of
payment to
7876636263

Scan & Pay 7876636263

**भारत-आसियानदेशयोः
जनसांख्यिकी,
वरीवर्धमानाश्च अपेक्षाः
अन्योन्याश्रितौ स्तः-
विदेशमन्त्री जयशंकरः**

हिमसंस्कृतवार्ताः। विदेशमन्त्री डॉ.
जयशंकरः आसियानयोर्मध्ये
सहयोगात्मक रणनीतेः महत्त्वं
प्रतिपादयन् सवलं उक्तवान् यत्
उभयोः देशयोः जनसांख्यिकी,
वरीवर्धमानाश्च अपेक्षाः अन्योन्याश्रितौ
स्तः, एतौ च अर्थव्यवस्थायाः
वाहकावपि भवितुं शक्नुतः। डॉ.
जयशंकर सिंगापुरे आसियान-भारत-
नेटवर्क-ऑफ-थिंक- टैंक इत्याख्यं
चक्रमञ्चौय-सम्मेलनं सम्बोधयन्
आसीत्। तेनोक्तं यत् अनयोः देशयोः
संयोगात्मिका युतिः समकालीनानां
संकटानां निरशने महत्त्वपूर्णं भूमिका
निर्वोद्धुं शक्नोति।

जखेड़ाविद्यालये 'पुलिसस्य पाठशाला' इति कार्यक्रमः आयोजितः

हिमसंस्कृतवार्ता: - ऊना। स्वदेशस्मृति- वरिष्ठमाध्यमिके विद्यालये जखेड़ायाम् अमर उजाला फाउण्डेशन द्वारा पुलिसस्य पाठशाला कार्यक्रमस्य आयोजनं विहितम्। यस्मिन् मेहतपुरस्य पुलिसस्थानकस्य प्रभारी एम. आर. नायकः मुख्यवक्त्रत्वेन उपस्थितः आसीत्। यदा विद्यालयस्य प्रबन्धनिदेशकः अनिलवत्सः विशेषातिथिरूपेण उपस्थितः आसीत्। अस्मिन् अवसरे एम. आर. नायकः बालकान् यातायातनियमानां, साइबर-अपराधस्य, सामाजिकमाध्यमानां, मादकद्रव्याणां च विषये बोधितवान्। समाजे प्रमादात् अपराधः वर्धमानः इति सः अवदत्। अनुज्ञापत्रं विना वाहनचालनस्य बालकानां प्रमादात् दुर्घटनाः भवन्ति तथा च दुर्घटनासु अधिकांशः मृत्योः प्रकरणाः शिरस्त्राणं विना वाहनं चालयितुं बालकानां कारणेन ज्ञाताः सन्ति।

सः बालकान् आहूय स्वपरिसरस्य जनान् अपानस्य, वाहनचालनस्य च विषये अवगतं कर्तुं आहूय अवदत् यत्, मोबाईल-फोनं श्रुत्वा चालनं न कर्तव्यं, शिरस्त्राणं धारयित्वा एव द्विचक्रीयवाहनं चालितव्यम् इति। दुर्घटनाप्रकरणेषु अधिकांशः मृत्योः शिरसि चोटकारणात् भवति। दूरभाषः एकः बृहत् रोगः अस्ति। तस्मात् दूरं तिष्ठतु। समाजे बालकानां सङ्गतिः तेषां उपरि सर्वाधिकं प्रभावं करोति इति अवदत्। अस्वीकारस्य आदतं कृत्वा सुसंगतिं धारयन्तु। सः अवदत् यत् अद्यतनं युवासन्ततिः मादकद्रव्यस्य ग्रहणं प्राप्नोति। चिट्टा इत्यर्थः मृत्योः कारणम्। एतत् स्वयमेव जागरूकं कृत्वा एव निवारयितुं शक्यते। कुसङ्गतिस्थाः बालकाः अपि आरोपिताः सिद्धाः भवन्ति। अतः विचारपूर्वकं स्वकम्पनीं चिनुत। सामाजिकमाध्यमेभ्यः दूरं तिष्ठन्तु। आमूखपृष्ठे अज्ञातजनानाम् मित्रानुरोधं न स्वीकुर्वन्तु। अवाञ्छितलिङ्क क्लिक कृत्वा साइबर अपराधाः वर्धन्ते अस्मिन् च सर्वाधिका असावधानी अस्माकं स्वकीया अस्ति। फेसबुक मध्ये किमपि सूचनां न साझां कुर्वन्तु तथा च लॉटरी-जाले न पतन्तु। यदि पञ्जीकरणं विना इतस्ततः कोऽपि हॉकरः भ्रमति तर्हि तस्य विषये अवश्यमेव पृच्छन्तु।

हिमाचले समोसाराजनैतिकविषयः विपक्षनेता उक्तवान्- विपक्षः समोसा न खादितवान्, तर्हि कथं एतत् सर्वकारविरोधी कार्यम्

हिमसंस्कृतवार्ता: - कार्यालयीयः प्रतिनिधिः। हिमाचलप्रदेशविधानसभायां विपक्षनेता जयरामठाकुरः शुक्रवासे उक्तवान् यत् हिमाचलप्रदेशसर्वकारस्य निर्णयाः देशे चर्चायाः विषयः अभवन् यतः ते अविचारितरूपेण गृह्णन्ते, यदा ते हास्यविषयः भवन्ति तदा तेषु परिवर्तनस्य प्रयासः क्रियते। जयरामठाकुरः अवदत् यत् हिमाचलप्रदेशस्य मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुखोः कृते निर्मिताः समोसा अन्यखाद्यम् (केक) च तस्य सुरक्षाकर्मचारिभ्यः परोक्षिताः इति प्रकाशं प्राप्तस्य अनन्तरं भारतीयजनतापक्षस्य नेता एतां टिप्पणीं कृतवान्, येन विवादः उत्पन्नः, अतः सी. आई. डी अन्वेषणं कृत्वा "सर्वकारविरोधी" अधिनियमः इति उक्तवान्।

चलचित्रं प्रसार्य व्यङ्ग्यं कृतम्

पर्वतीयराज्यस्य काङ्ग्रेससर्वकारे कटाक्ष कृत्वा जयरामठाकुरः प्रसारिते चलचित्रे पृष्ठवान् यत्, "विपक्षः समोसाः न खादितवान् येषां कृते ते समोसाः परोक्ष्यन्ते ते सर्वकारस्य भागाः आसन्, अतः एतत् कार्यं कथं सर्वकारविरोधी भवेत्" इति?" सः अवदत् यत् राज्यसर्वकारः मुख्यमन्त्री च एतत् विषयं गम्भीरं मन्यन्ते, अतः समोसा-प्रकरणस्य अन्वेषणं कृतम्। अक्टोबर-मासस्य २१ दिनाङ्के यदा सुखुः सीआईडी-मुख्यालयं गतः तदा तस्य टिप्पण्यां एजेंसी-संस्थायाः उच्चपदस्थः अधिकारी अवदत् यत् उपद्रवस्य उत्तरदायी जनाः स्वस्य कार्यसूचनानुसारं कार्यं कुर्वन्ति इति ठाकुरः अवदत् यत् राज्यसर्वकारस्य विभिन्नविभागेषु भ्रष्टाचारस्य आरोपानाम् अन्वेषणं न क्रियते, परन्तु समोसाविषये अन्वेषणस्य आदेशः दत्तः अस्ति।

हिमाचलमुख्यमन्त्री - अवैधखननविषये मुख्यमन्त्री कठोरः, उपायुक्त- पुलिसाधीक्षकाभ्यां कठोरकार्यविधिं कर्तुं निर्देशाः

हिमसंस्कृतवार्ता: - शिमला। मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुखुः शुक्रवासे उपायुक्त-पुलिसाधीक्षकाणां (डीसी-एसपी) सम्मेलनस्य द्वितीयादिवसस्य कार्यक्रमस्य अध्यक्षतां कुर्वन् हमीरपुरं, मण्डी, काङ्गड़ा, कुल्लू, सिरमौरं, शिमला, सोलनजनपदानाम् अधिकारिभिः सह वार्तालापं कृत्वा 1990 तमे वर्षे सुशासनस्य विषये अवगतवान् स्वस्वजनपदेषु एकाग्रतां प्राप्तुं निर्देशं दत्तवान्। सः सर्वेभ्यः उपायुक्तेभ्यः उपविभागस्तरस्य राज्यसर्वकारस्य प्रमुखयोजनायां समीक्षां कृत्वा २०२४ तमस्य वर्षस्य दिसम्बरमासस्य ३१ दिनाङ्कपर्यन्तं प्रतिवेदनं प्रस्तुयताम् इति निर्देशं दत्तवान्। सः अवदत् यत् राज्यसर्वकारेण सर्वेषां डीसी-एसपी-समूहानां वार्षिकमूल्यांकनप्रतिवेदनस्य (एपीआर) कृते नूतनाः कार्यप्रदर्शनाधारिताः नियमाः निर्मिताः। पूर्ववर्णनात्मक-श्रेणीकरणव्यवस्थायाः तुलनायाम् अधुना अधिकारीमूल्यांकनार्थं संख्यात्मक-श्रेणीकरणव्यवस्था आरब्धा अस्ति।

हिमसंस्कृतवार्ता:

प्रतिबद्धतां अपि पुनः अवदत्। मुख्यमन्त्री सर्वेभ्यः उपायुक्तेभ्यः एफसीए-निकासीप्रकरणानां त्वरिततां कर्तुं निर्देशं दत्तवान्, येन जनाः विकासपरियोजनायां लाभं समये एव प्राप्तुं शक्नुवन्ति। सः अवदत् यत् एफसीए-प्रकरणेषु विलम्बस्य अधिकारिणः उत्तरदायिनः भविष्यन्ति। सः अवदत् यत् राज्यसर्वकारः ग्रामीण अर्थव्यवस्थां सुदृढं कर्तुं प्रयतते। दुग्धस्य न्यूनतमसमर्थनमूल्यं निर्धारितं कृत्वा हिमाचलप्रदेशः देशस्य प्रथमं राज्यम् अस्ति। गोदुग्धं प्रतिसेटकं ४५ रुप्यकेण, महिषदुग्धं प्रतिसेटकं ५५ रुप्यकेण दत्तवान्। एतदतिरिक्तं प्राकृतिककृषिद्वारा उत्पादितस्य गोधूमस्य न्यूनतमं समर्थनमूल्यं प्रतिकिलो ४० रुप्यकाणि, मक्कायाः प्रतिकिलो ३० रुप्यकाणि च निर्धारितम् अस्ति। राज्ये हरितपञ्चायतानां स्थापनायाः उपक्रमस्य भागरूपेण सौरपरियोजनायां कृते उपयुक्तभूमिः शीघ्रं चिन्तयितुम् उपायुक्तान् अपि निर्देशं दत्तवान्। मुख्यमन्त्री उक्तवान् यत् राज्यसर्वकारेण ६,००० अनाथबालाः 'राज्यस्य बालकाः'

इति दत्तकं गृहीताः। सः सर्वेभ्यः उपायुक्तेभ्यः १८ वर्षाणि पूर्णानि अनाथबालानां कृते परामर्शं दातुं निर्देशं दत्तवान्। मुख्यमन्त्री सुख-आश्रययोजनायाः विविधप्रावधानानां विषये तेभ्यः विस्तृतं सूचनां प्रदातुम् येन ते तस्य पूर्णं लाभं गृह्णीयुः। सः अवदत् यत् इन्ड्युकानाम् अनाथबालानां कृते एक्सपोजर-भ्रमणस्य अनुमोदनस्य अधिकाराः डीसी-स्तरस्य वितरिताः भविष्यन्ति येन तेषां कृते एतादृशानि एक्सपोजर-भ्रमणं कर्तुं किमपि असुविधा न भवति। निर्धनपशूनां समस्यायाः समाधानार्थं मुख्यमन्त्री उपायुक्तान् जिल्लामुख्यालये गोशालानिर्माणार्थं भूमिं चिन्तयितुं निर्देशं दत्तवान्। सः अवदत् यत् परित्यक्ताः पशवः मार्गेषु दुर्घटनं जनयन्ति, कृषकाणां कृते अपि आह्वानानि सूजन्ति। अस्याः समस्यायाः प्राधान्यं दातुं सः मण्डलप्रशासनं निर्देशं दत्तवान्। सः उपायुक्तान् स्वजनपदेषु रिक्तसर्वकारीभवनानां परिचयं कृत्वा वर्तमानकाले भाटकभवनेषु प्रचलिताः सर्वकारीयकार्यालयाः रिक्तभवनेषु स्थानान्तरयितुं निर्देशं दत्तवान्। मुख्यमन्त्री उपायुक्तान् स्वजनपदेषु पर्यटनक्रियाकलापं प्रवर्तयितुं पृष्ठवान् यतः एतत् सर्वकारस्य सर्वोच्चप्राथमिकता अस्ति। सः अवदत् यत् राज्यसर्वकारः राज्ये हरित-उद्योगानाम् प्रवर्धनार्थं दृढप्रतिबद्धतया सह पर्यटन-जलविद्युत्, विवरण-भण्डारण-खाद्य-प्रसंस्करणक्षेत्रेषु केन्द्रितः अस्ति। सम्मेलने सप्तजनपदेषु डीसी-एसपी-जनाः स्वस्वजनपदेषु कार्यान्विताः विविधाः परियोजनाः उपलब्धीनां विस्तृतसूचनाः प्रस्तुतवन्तः।

प्रभासस्य नूतनस्य चलच्चित्रस्य चित्रोत्तलनं दिसम्बरमासे आरभ्यते

हिमसंस्कृतवार्ता:- जगदीश डाभी, मुम्बई। दक्षिणस्य सुपरस्टार प्रभासः सम्प्रतिः प्रणय- भयानक-हास्य-चलच्चित्रस्य द राजा साब इत्यस्य चित्रोत्तलनकार्यं कर्तुं व्यस्तः अस्ति। आगामिवर्षे अप्रैलमासे एतत् चलच्चित्रं प्रदर्शितं भविष्यति। इदानीं प्रभासस्य अग्रिमस्य चलच्चित्रस्य स्पिरिट इत्यस्य विषये महत् वार्ता आगता । स्पिरिट इति महत् चलच्चित्रम् अस्ति। अस्य चलच्चित्रस्य निर्देशनम् एनिमल चलच्चित्रस्य निर्देशकः संदीप रेड्डी वाङ्गा करिष्यति तथा च भूषणकुमारः चलच्चित्रस्य निर्माणं करिष्यति। मीडिया-समाचारस्य अनुसारम् अद्यैव टी-सीरीज-स्वामिना भूषणकुमारेण भावनायाः विषये महत् वक्तव्यं दत्तम् अस्ति । भूषणकुमारः अवदत् यत् स्पिरिट इत्यस्य चित्रोत्तलनम् इत्यस्य सज्जता सम्पन्नम् अस्ति। भूषणकुमारः अवदत् यत् सः दिसम्बरमासे स्पिरिट इत्यस्य चित्रोत्तलनम् आरभ्यत इति योजनां करोति। तस्य अर्थः अस्ति यत् स्पिरिट इत्यस्य चित्रोत्तलनं दिसम्बरमासे आरभ्यतुं शक्नोति।

अर्जुन एरिगैसी इत्यनेन फिडे विश्वशतरंजक्रमाङ्कने द्वितीयस्थानं प्राप्य इतिहासं रचितम्

हिमसंस्कृतवार्ता:- डॉ नरेन्द्रराणा सिरमौरः । भारतस्य शतरंजक्रीडकः अर्जुन एरिगैसी इत्यनेन चेन्नई ग्राण्डमास्टर्स इत्यस्मिन् अलेक्सी सरना इत्यस्य विरुद्धं तृतीयपरिक्रमे प्रभावशालिनः विजयं प्राप्य फिडे विश्वशतरंजक्रमाङ्कने द्वितीयस्थानं प्राप्य इतिहासं रचितम्। तस्य विजयः असाधारणप्रदर्शनैः पूर्णं वर्षे अन्यः महत्त्वपूर्णः क्षणः अभवत्, येन विश्वशतरंजस्य प्रतिभाशालिनः युवानां मध्ये एकः इति तस्य प्रतिष्ठा सुदृढा अभवत्।

राशि, रशिफलं च मध्ये भेदः*

हास्यकणिका विशेषज्ञा- विदुषी अग्रवाल प्रेरणासोत - महाभागः श्री महेन्द्रमिश्र महोदयः

पत्नी - अहं *राशि* दृष्टम् इच्छामि।
पतिः - दूरदर्शनं पश्यतु, पञ्चाङ्गे अपि दृष्टुं शक्नोति।
पत्नी(विषयं परिवर्तनं कृत्वा वदति) - भवतः धनस्यूतः कुत्र अस्ति?
पतिः 😊 - किमर्थम्?
पत्नी - अहं धनराशिं दृष्टुम् इच्छामि।
पतिः (चिन्तितवान् पुनः) अद्य मम धनकोषतः धनं निर्गन्तुम् शक्नोति* 😊 किमर्थम्? मया तु चिन्तितम् एव, भवतीं राशिफलं दृष्टुम् इच्छति।
पत्नी - आम, फलानि क्रेतुम् अहं राशिं केवलं दृष्टुम् न इच्छामि, 😊 परञ्च, मम हस्ते अपि धनराशिं इच्छामि।
पतिः 😊 😊 (मनसि विचारं कृत्वा- अद्य पुनः लक्ष्मीः माता मम धनकोषतः गमिष्यति) 😊 😊

१९ वर्षीयछात्रावर्गस्य मंडी जनपदस्य सांस्कृतिकप्रतियोगिता गुम्मा विद्यालये संपन्ना

हिमसंस्कृतवार्ता:- मंडी। छात्रा वर्गस्य १९ वर्षीय आयुवर्गस्य सांस्कृतिकप्रतियोगिता मंडी जनपदः राजकीयवरिष्ठमाध्यमिकपाठशाला गुम्मा इत्यत्र संपन्ना। यस्मिन् कन्या वर्गस्य छात्राभिः विभिन्नासु सांस्कृतिकगतिविधिषु सहभागिता कृता। सांस्कृतिकप्रतियोगितायाः उद्घाटनं स्थानीयपाठशालायाः प्रधानाचार्येण श्रीललितधरलोच महोदयेन कृतम्। तत्रैव एडीपीओ मंडी श्रीसुखदेवसिंहठाकुरमहोदयः उपस्थितः आसीत्। अस्यां प्रतियोगितायां उपनिदेशकः उच्चशिक्षा मंडी जनपदः तथा च डीएसएसए मंडी जनपदः द्वारा नियुक्ताः १५ ओएसडी विभिन्नविषयेषु अपि उपस्थिताः आसन्। अस्यां जनपद-स्तरीयप्रतियोगितायां एकल-संगीतम्, शास्त्रीय-संगीतम्, समूह-गानम्, एकांकी-प्रतियोगिता, भाषण-प्रतियोगिता, संस्कृत-श्लोक-उच्चारणम्, संस्कृत-गीतिका, वाद्य-यंत्र-प्रतियोगिता, लोक-नृत्यं च आयोजिता। एतासु सर्वासु प्रतियोगितासु प्रायः ४०० छात्राभिः सहभागिता कृता। ८ नवम्बर २०२४ अस्याः समापन-समारोहः संपन्नः, यस्य मुख्यातिथिः डॉ. दीप राज, पशुविज्ञान-वैज्ञानिकः अभवत्। तेन विभिन्नासु प्रतियोगितासु प्रथमं द्वितीयं स्थानं प्राप्तानां प्रतिभागिनां कृते पुरस्काराः वितरिताः। एषु एकल-संगीते प्रथमं स्थानं पंगनायाः प्राप्तम्, द्वितीयं स्थानं राजकीय-वरिष्ठ-माध्यमिक-

पाठशाला-कमांद (सदर-जोनः) आसीत्। शास्त्रीय-संगीते प्रथमं स्थानं किंग-जॉर्ज-पब्लिक-स्कूल-नेरचौकस्य प्राप्तम्, द्वितीयं स्थानं राजकीय-वरिष्ठ-माध्यमिक-पाठशाला-जडोल-मंडीः आसीत्। समूह-गाने राजकीय-वरिष्ठ-माध्यमिक-पाठशाला-जडोल-मंडीः प्रथमं स्थानम् आसीत्, द्वितीयं स्थानं सरकाघाट (बॉयज) प्राप्तम्। एकांकी-प्रतियोगितायां प्रथमं स्थानं महादेव-सुंदरनगरस्य प्राप्तम्, द्वितीयं स्थानं सर्वोदय-इंटरनेशनल-स्कूल-कोटली आसीत्। भाषण-प्रतियोगितायां प्रथमं स्थानं पंगना (महुनाग-जोनः) प्राप्तम्, द्वितीयं स्थानं महोग (करसोग-जोनः) प्राप्तम्। संस्कृत-श्लोक-उच्चारणे प्रथमं स्थानं समौर-धर्मपुरस्य तथा द्वितीयं स्थानं (बॉयज) सरकाघाटस्य प्राप्तम्। संस्कृत-गीतिकायां प्रथमं स्थानं (बॉयज) सरकाघाटस्य तथा द्वितीयं स्थानं किंग-जॉर्ज-पब्लिक-स्कूल-नेरचौकस्य प्राप्तम्। वाद्य-यंत्र-प्रतियोगितायां प्रथमं स्थानं राजकीय-वरिष्ठ-माध्यमिक-पाठशाला-पनारसस्य तथा द्वितीयं स्थानं हिल-टॉप-पब्लिक-स्कूल-नेरचौकस्य प्राप्तम्। लोक-नृत्ये किंग-जॉर्ज-पब्लिक-स्कूल-नेरचौकस्य प्रथमं स्थानम् प्राप्तम् तथा द्वितीयं स्थानं राजकीय-वरिष्ठ-माध्यमिक-पाठशाला-बरोट (पधर-जोनः) प्राप्तम्। अन्ते मुख्य-अतिथिना स्व-संबोधनं कृत्वा बालिकाभ्यः शुभाशीर्वादं प्रदत्तं तथा तेषां उज्ज्वल-भविष्यस्य कामना कृता।

हिमाचलप्रदेशे त्रयाणां भारतीयपुलिस-सेवाधिकारिणां स्थानान्तरणम्

हिमसंस्कृतवार्ता: शिमला। हिमाचलप्रदेश-सर्वकारेण त्रयाणां भारतीयपुलिससेवाधिकारिणां (आईपीएस) स्थानान्तरणस्य आदेशाः कृताः। पदस्थापनस्य प्रतीक्षां कुर्वन्तं २०११ वर्गस्य आईपीएस ओमापतिजगन्नाथ पुलिसाधीक्षक-पुलिस-प्रशिक्षणमहाविद्यालयं डरोहं काङ्गड़ा प्रेषितवान् अस्ति। पुलिसाधीक्षकः अकादमीप्रशिक्षणं तथा

शोधपुलिसप्रशिक्षणं महाविद्यालयः, डरोहे पुलिस महानिरीक्षकस्य (आईजी) विरुद्ध वर्ष २०१८ वर्गस्य भारतीयपुलिससेवायाः अधिकारिणे आईपीएस भागमलाय नियुक्तिः दत्ता आसीत्। अस्यैव वर्गस्य एसपी (लीव रिजर्व) पुलिसमुख्यालयः राजेशकुमारः एसपी सीआईडी (अपराध शाखा) शिमलां स्थानान्तरितः अस्ति।

अरविन्द चौधरी पुलिसमुख्यालयं प्रति प्रतिवेदनं दास्यति
पुलिसाधीक्षकः पुलिसप्रशिक्षण-महाविद्यालयः डरोह कांगड़ा अरविन्द चौधरी पुलिसमुख्यालये शिमलाम् उपस्थितिं दास्यति। अस्य विषये मुख्यसचिवः प्रबोध सक्सेना आदेशान् प्रसारितवान्।

धारावाहिकं गीताप्रश्नोत्तरम् -८१

अर्जुनः - भगवन् ! त्वं केषु विराजसे, ते के स्युः ?
श्रीकृष्णः - अर्जुन ! यः विनाशी, सः क्षरः, एवं यः अविनाशी, सः अक्षरः आख्यायते । एतौ क्षराक्षरौ द्वौ पुरुषौ स्तः । तयोः क्षरः नाम दृश्यमानानि इमानि सर्वाणि भूतानि, अथवा प्राणिनां शरीराणि, एवञ्च अक्षरः इत्युक्ते कूटस्थः जीवात्मा इति ज्ञायताम् ।
अर्जुनः - उत्तमः पुरुषस्तु अन्यः कश्चन वर्तते इति श्रूयते । परन्तु त्वं कोऽसि भगवन् ?
श्रीकृष्णः - अहो, सः उत्तमः पुरुषः तु नान्यः कोऽपि अर्जुन, अहमेवास्मि । अहन्तु क्षराद् अतीतः एवास्मि सदा, तथाच अक्षरादपि उत्तमोऽस्मि । अतः लोके वेदे च अहं पुरुषोत्तमानाम्ना प्रसिद्धोऽस्मि ।
अर्जुनः - भगवन् ! त्वं पुरुषोत्तमोऽसि इति तु तव कथनेन ज्ञातं मया, परन्तु अनेन मनुष्यस्य कः लाभः ?
श्रीकृष्णः - भारत ! यः मोहासक्तिभिः रहितः मनुष्यः मां पुरुषोत्तमं जानाति, सः सर्वज्ञः भवति, अर्थात् तस्य न किमपि ज्ञातव्यं, प्राप्तव्यं वा अवशिष्यते । तस्मात् सः सर्वतोभावेन माम् एव भजति, एवमेव सदैव मयि एव संलग्नः भवति ।
अर्जुनः - मनुष्यस्य त्वयि संलग्नतायाः परिणामः कः प्रभोः ?
श्रीकृष्णः - हे निर्मल अर्जुन ! त्वामुद्दिश्य मया यदुक्तं तद् अत्यन्तं गोपनीयं वर्तते । त्वया मद्ब्रजनं सम्पद्य ज्ञातं स्यादिति ऊहे अहम् । परं एतज्जात्वा मद्भक्तः ज्ञातज्ञातव्यः, कृतकृत्यः, प्राप्तप्राप्तव्यश्च भवतीति नात्र संशयः इति, शुभम् । (गीता--१५/१६-२०)
श्रीमद्भगवद्गीतामूलग्रन्थस्य आधारेण सज्जीकृते गीताप्रश्नोत्तरेऽस्मिन् पुरुषोत्तमयोगः नाम पञ्चदशोऽध्यायः सम्पूर्णः ।
श्रीकृष्णार्पणमस्तु !
(अनुवर्तिष्यते) - नारदोपाध्यायः ।

॥ श्रीरामायणकथा ॥

उत्तरकाण्डम्!(द्वाचत्वारिंशः सर्गः) ययाति- उपाख्यानकथनम्।

एवं रामेण भाषितं श्रुत्वा परवीरहा लक्ष्मणः तेजसा ज्वलन्तमिव महात्मानं रामं प्रत्यब्रवीत्- विदेहस्य मुनेः वसिष्ठस्य च पुरातनं महदद्भुतमाश्चर्यं विवरणम्। परन्तु राजा निमिस्तु क्षत्रियः शूरः, विशेषेण तु सः दीक्षितः आसीत् तथापि सः महात्मानः वसिष्ठस्य क्षमं न अकरोत्! लक्ष्मणेन एवमुक्तः क्षत्रियपुङ्गवः रामः सर्वशास्त्रविशारदं लक्ष्मणं वाक्यमब्रवीत् हे वीर! पुरुषेषु सर्वत्र क्षमागुणः न दृश्यते। ययातिना दुःसहो रोषो यथाक्षान्तः तद्विषये शृणु। नहुषस्य ययातिनाम पौरवर्धनः सुतः आसीत्। तस्य रूपेणाप्रतिमं भार्याद्वयम् आसीत्। तयोः एका दैत्यवंशजा शर्मिष्ठा नाम वृषपर्वणः दुहिता ययातेः अत्यन्तं प्रिया पत्नी, अन्या च देवयानी नाम तस्य पत्नी उशनसः पुत्री आसीत्। किन्तु सा ययातेः दयिता नासीत्। तयोः रूपवन्तौ द्वौ पुत्रौ सम्भूतौ। शर्मिष्ठा पुरुम्, देवयानी च यदुम् अजनयत्। पुत्रः पूरुः गुणैः मातृकृतेन च राज्ञः दयितः आसीत्। ततः दुःखसमाविष्टः यदुः मातरम् अब्रवीत् हे देवि! अकिल्बिषकर्मणः देवस्य भार्गवस्य कुले जाता त्वं हृदतः दुःखं दुःसहं च अवमनं सहसे। आवां सहितौ हुताशनं प्रविशावा। राजा तु दैत्यपुत्र्या सह रमते। एतत् सर्वं दृष्ट्वापि यदि त्वं क्षमसे तर्हि क्षमस्व, अहं न क्षेमो अहं मरिष्यामि एव। रुदतः परमार्तस्य पुत्रस्य भाषितं श्रुत्वा सद्बुद्धा देवयानी तदा पितरम् अस्मरत्। दुहितुः तद् इङ्गितम् अभिज्ञाय भार्गवः त्वरितं तत्र आगतः यत्र देवयानी आसीत्। भार्गवः तत्र आगत्य तां पुत्रीम् अप्रहृष्टाम् अचेतनाम् अप्रकृतिस्थां च दृष्ट्वा पिता पुत्रीं किमेतदिति वाक्यम् अब्रवीत्।

असकृत् पृच्छन्तं तं दीप्ततेजसं पितरं भार्गवं सद्बुद्धा देवयानी वाक्यमब्रवीत् हे मुनिसत्तम! अहम् अग्निं प्रविश्य जलं वा प्रविश्य तीक्ष्णं विषं वा पीत्वा मरिष्यामि। कथञ्चिदपि अहं जीवितुं न शक्यामि। त्वं मां दुःखिताम् अवमानितां न अवजानीषे। हे ब्रह्मन्! वृक्षस्य अवजया वृक्षजीविनः छिद्यन्ते। हे भार्गव! तव अवजया हि राजर्षिः मयि अवज्ञां प्रयुञ्जे, न च सः मां बहुमन्यते। तस्याः तद्ब्रजनं श्रुत्वा कोपेन अभिपरिप्लुतः भार्गवः नहुषात्मजं वाक्यं व्याहर्तुम् आरभत हे दुरात्मन्! यस्मात् त्वं माम् अवजानीषे तस्मात् त्वं वयसा जरया जीर्णः शैथिल्यम् उपयास्यसि। महर्षिः शुक्राचार्यः नहुषात्मजाय एवं शापं दत्त्वा दुहितरं च समाधास्य पुनः स्वं भवनम् अगच्छत्।

तिथिनक्षत्राणां देवताश्च तेषां पूजनस्य च फलं

सूर्येण यदा तिथीनां विभागः कृतः तदा प्रतिपदा इत्यादि तिथयः अग्र्यादिदेवतेभ्यः समर्पिताः। सप्तमी तिथिं स्वस्मै स्वीकृत्य सूर्यः अष्टौ तिथीनां स्वामित्वं देवानां सुमर्ष्य। यत्र यत्र देवताः स्थिताः, तत्र तत्र तिथीनां पूजनं तेषां सर्वकामप्रदानं भवति।
प्रतिपदा-अग्निदेवः। तस्मिन् दिने हवनं कुर्वन्ति चेत् अन्नधनसंपत्तिः। द्वितीया-ब्रह्मा। ब्रह्मचारिणे भोजनं दत्त्वा सर्वविद्यानां ज्ञानं प्राप्नोति। तृतीया-कुबेरः। कुबेरपूजया धनसंपन्नता। चतुर्थी-गणेशः। गणेशपूजनात् विघ्नविनाशः। पंचमी-नागराजः। नागपूजया विषभयविनाशः, लक्ष्मीप्राप्तिः। षष्ठी-कार्तिकेयः। मेधावी, रूपसंपन्नता, दीर्घायुष्यता च। सप्तमी-सूर्यः। सूर्यपूजनात् सम्पूर्णसुरक्षान् भवति। अष्टमी-रुद्रः। रुद्रपूजनात् ज्ञानप्रदतिः, शान्तिः, मृत्युहरणम्। नवमी-दुर्गा। दुर्गापूजनात् संसारसागरसंक्रमणम्, संग्रामे च विजयः। दशमी-यमः। रोगविनाशः, मृत्युहरणम्। एकादशी-विश्वेदेवाः। सन्तान, धन-धान्यसंपदा। द्वादशी-विष्णुः। सर्वत्र विजयप्राप्तिः। त्रयोदशी-कामदेवः। स्त्रीप्राप्तिः, सर्वकामना सिद्धिः। चतुर्दशी-शिवः। ऐश्वर्यं, पुत्र-समृद्धिः। पूर्णिमा-चन्द्रः। सर्वाधिपत्यं, नाशरहितः। अमावस्या-पितरः। प्रजावृद्धिः, आयुर्धनसंरक्षणम्, बलशक्तिः। एवं चन्द्रमास्यां चन्द्रकलायाः क्षयवृद्धिः स्वयमेव सूर्येण कृतः। अतः सर्वतिथीनां पूजायां सूर्यदेवः फलं ददाति। अन्ये देवाः अपि तिथिपूजने फलं ददति। नक्षत्राणां देवता अपि पूजनेन सर्वकामप्रदाः भवन्ति।

१. अश्विन्यां-अश्विनीकुमारौ। दीर्घायुष्यम्, व्याधिनिवारणम्।
२. भरण्यां-अग्निः। यथेष्टफलं।
३. कृतिकायां-कार्तिकेयः। मनःकामना सिद्धिः।
४. रोहिण्यां-ब्रह्मा। अभिलाषासिद्धिः।
५. मृगशिरायां-चन्द्रः। ज्ञानं, आरोग्यम्।
६. आर्द्रायां-शिवः। विजयप्राप्तिः।
७. पुनर्वसू-अदितिः। संरक्षणम्।
८. पुष्ये-बृहस्पतिः। सद्बुद्धिप्रदानम्।
९. आश्लेषायां-नागः। नागभयविनाशः।
१०. मघायां-पितरः। धन, संतानप्रदानम्।
११. पूर्वाफाल्गुन्यां-पुषा। विजयप्राप्तिः।
१२. उत्तराफाल्गुन्यां-भगः। रूप, द्रव्यसमृद्धिः।
१३. हस्ते-सूर्यः। सम्पूर्णधनप्रदानम्।
१४. चित्रायां-त्वष्टा। शत्रुनिवृत्तिः।
१५. स्वात्यां-वायुः। परमशक्तिप्राप्तिः।
१६. विशाखायां-इन्द्राग्निः। तेजस्विता, धनप्राप्तिः।
१७. अनुराधायां-मित्रः। लक्ष्मीप्राप्तिः।
१८. ज्येष्ठायां-इन्द्रः। पुष्टिबलम्।
१९. मूले-पितरः। स्वर्गवासः।
२०. पूर्वाषाढायां-अप देवः। संतापविनाशः।
२१. उत्तराषाढायां-विश्वेदेवः। सर्वसंपदा।
२२. श्रवणे-विष्णुः। लक्ष्मी, विजयप्राप्तिः।
२३. धनिष्ठायां-वसवः। भयविनाशः।
२४. शतभिषाज्यां-इन्द्रः। व्याधिनिवारणम्।
२५. पूर्वाभाद्रपदायां-अजन्मा प्रभुः। विजयप्राप्तिः।
२६. उत्तराभाद्रपदायां-अहिर्बुध्न्यः। परमशान्तिः।
२७. रेवत्यां-पुषा। धृतिः, विजयः।
- एवं सामर्थ्यानुसारं भक्ति-पूजया सर्वे नक्षत्र-देवता सर्वकामप्रदाः भवन्ति।

मैसूरुनगरे निर्मितं देशस्य प्रथमं अत्याधुनिकं ग्रहालयम्

केन्द्रीयवित्तमन्त्री निर्मलासीतारमणेन उक्तं यत् मैसूरुनगरे निर्मितं देशस्य प्रथमं अत्याधुनिकं ग्रहालयम् आगामिवर्षस्य सितम्बरमासस्य प्रथमदिनाङ्के सर्वेषां कृते उद्घाटितं भविष्यति। वित्तमन्त्री अस्याः परियोजनायाः प्रगतेः निरीक्षणं कृतवान्। अत्र निर्मितः उच्च-संकल्प-गुम्बजः आकाशस्य लाइव-प्रसारणं कर्तुं शक्नोति इति सः अवदत् । सः अपि अवदत् यत् ग्रहालयः विज्ञानशिक्षकाणां कृते प्रशिक्षणं करिष्यति तथा च छात्राणां कृते शिक्षणमोड्यूल अपि सज्जीकरिष्यति।

ध्यातव्यम्

॥ श्री ॥ चिककुबीजं फ़लात् स्थित्वापि, यदा फ़लपक्वं भवति तदा सहजगत्या स्वच्छतयाः बर्हिगच्छति..... किन्तु आम्रबीजम् आम्रस्थरसे यावत् सज्जति तावत् फ़लपक्वं भवति तर्हि रसात् बहि नागच्छति । अस्य परिणामं किम्? तर्हि जनाः सम्पूर्णतयाः तम् चूषित्वा, तदनन्तरम् एव तम् क्षिपति । चिककुबिजानुसारेण आचरणम् आवश्यकम् । मोहजाले स्थित्वापि समयानुसारं बर्हिगमनम् आवश्यकम् । आम्रबीजसादृश्यं मायारूपी रसे सज्जति तर्हि जनाः निष्पिडन कृत्वा क्षिपति। डॉ. वर्षा प्रकाश टोणगांवकरपुणे